

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

De vaste commissie voor Economische Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de staatsecretaris van Economische Zaken voorgelegd over de voorgenomen reactie op de consultatie door de Europese Commissie over modernisering en vereenvoudiging van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (Kamerstuk 28 625, nr. 242).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Ziengs

Adjunct-griffier van de commissie,
Kruithof

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II	Antwoord / Reactie van de staatsecretaris	8

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de voorgenomen reactie van de regering op de internetconsultatie van de Europese Commissie over de modernisering en vereenvoudiging van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de VVD-fractie een aantal kritische vragen.

De leden van de VVD-fractie lezen in de toelichting op de consultatie dat volgens de Staatssecretaris Nederland van mening is dat het GLB een rol kan vervullen in het stimuleren van de consument in het maken van gezonde en duurzame keuzes. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe dit vormgegeven kan worden? Deelt de Staatssecretaris de mening dat overheidsbemoeienis met de keuze van de consument niet wenselijk is en daarom terughoudend moet zijn in voorstellen voor nieuw beleid?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de Staatssecretaris in zijn toelichting op de consultatie stelt dat standaarden en regels nodig zijn om het gelijke speelveld dat een interne markt dient te zijn te versterken. Om welke standaarden en regels gaat het in dit geval? Deelt de Staatssecretaris de mening dat het stellen van meer regels niet bevorderlijk is? Moet daarentegen meer worden gedacht in kaders en moet aan nationale overheden ruimte worden gegeven om te bepalen wat passend is voor het desbetreffende land?

De leden van de VVD-fractie merken op dat de landbouw een belangrijke bijdrage levert aan het voldoen aan de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN) en de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs. Kan de Staatssecretaris bevestigen dat de Nederlandse landbouw dat op dit moment ook al doet? Kan de Staatssecretaris bevestigen dat Nederland op veel gebieden voorop loopt, waarbij te denken valt aan dierenwelzijn, de reductie van het antibioticagebruik en op het gebied van nieuwe systemen die zorgen voor emissiereducering? Nederland heeft de afgelopen jaren laten zien dat zij als koploper op het gebied van innovatieve, hoogproductieve en efficiënte landbouw goede resultaten boekt. Waarom wordt de Nederlandse landbouw en de wijze waarop innovaties worden gestimuleerd en verder uitgerold niet als voorbeeld gesteld voor het GLB?

De leden van de VVD-fractie vragen of de Staatssecretaris als het gaat om de klimaatdoelen 2020 kan bevestigen dat de Nederlandse landbouwsector de enige sector is die deze doelstellingen ten opzichte van 1990 nu al heeft behaald. Is de Staatssecretaris van mening dat hieruit blijkt dat de landbouwsector haar bijdrage levert om het klimaatprobleem op te lossen? Deze leden lezen in de toelichting dat de landbouw op dit moment onvoldoende beloond wordt door de markt als het gaat om haar bijdrage aan de SDG's van de VN en de Klimaatafspraken van Parijs. Heeft de Staatssecretaris scherp wat deze SDG's zijn en welke daarvan zouden prioriteit moeten krijgen binnen het GLB? Op welke wijze en met welke instrumenten zou de Staatssecretaris invulling willen geven?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de Staatssecretaris in de voorgenomen reactie op de internetconsultatie pleit voor een verschuiving naar gerichte betalingen. Op welke wijze gaat de Staatssecretaris ervoor zorgen dat boeren voor al die andere voorwaarden die gesteld worden binnen het GLB ondersteuning ontvangen, dan wel dat een fors aantal voorwaarden worden geschrapt?

De leden van de VVD-fractie merken op dat de landbouw in Nederland een kapitaalintensieve sector met hoge grondprijzen is. In landen om ons heen ligt dat substantieel lager. In hoeverre wordt er binnen het GLB rekening gehouden met deze verschillen? De Staatssecretaris geeft in de toelichting aan dat het van belang voor de opvolgers is dat de toegang tot private financiering wordt verbeterd. Hoe denkt de Staatssecretaris dit te gaan doen? Wordt dit in overleg met de financiële sector gedaan? Ziet de Staatssecretaris hierin een rol voor overheid weggelegd? Past dit binnen de voorwaarden van het GLB?

De leden van de VVD-fractie delen de mening dat innovatie de belangrijkste kracht van de modernisering van de landbouw is. Deelt de Staatssecretaris de mening dat juist Nederland hierin voorop loopt? Hoe denkt de Staatssecretaris te kunnen bewerkstelligen dat Nederland hierin een voortrekkersrol kan vervullen?

De leden van de VVD-fractie vinden het jammer te constateren dat in de voorgenomen reactie op de internetconsultatie niet met meer trots over de innovatieve Nederlandse landbouw gesproken wordt die als voorbeeld kan worden gesteld voor het toekomstige GLB. Juist de mogelijke ontwikkelingen op het gebied van het mestdossier zoals een mineralenconcentraat, het onttrekken van fosfaat uit mest en het maken van grondstoffen voor bijvoorbeeld kleding uit mest zouden ook in de internetconsultatie een prominente plek moeten hebben om de innovatieve kracht van de Nederlandse boeren en tuinders onder de aandacht te brengen. Is de Staatssecretaris bereid dit alsnog toe te voegen? Zo nee, waarom niet?

Welke European Innovation Partnerships (EIP's) (hebben de afgelopen periode in Nederland plaatsgevonden? Zijn de resultaten hiervan online te vinden?

De leden van de VVD-fractie vragen waarom niet meer ingezet wordt op het delen van kennis om de landbouwproductie in ontwikkelingslanden op een hoger niveau te brengen. De voedselproductie moet wereldwijd minimaal verdubbeld worden. Nederland kan met haar hoogproductieve landbouw een belangrijke rol spelen. Maar ook elders in de wereld moet de productie omhoog omdat het areaal landbouwgrond zal afnemen. Graag ontvangen deze leden een reactie van de Staatssecretaris hierop.

De leden van de VVD-fractie constateren dat landbouwbedrijven volgens de staatsecretaris voor hun voortbestaan te veel afhankelijk zijn geworden van subsidies. Hoe is de Staatssecretaris voornemens dit te veranderen? Welke maatregelen moeten daartoe genomen worden? Deelt de Staatssecretaris de mening dat minder subsidie tegelijkertijd minder regels betekent? Zo nee, waarom niet? Deelt de Staatssecretaris de mening dat dit voor alle lidstaten moet gelden? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie stellen vast dat de Staatssecretaris pleit voor een vermindering van de afhankelijkheid van subsidies en de bevordering van de concurrentiekracht, terwijl de (maatschappelijke) wensen en verwachtingen toenemen. Hoe gaat de Staatssecretaris bepleiten dat er een beter evenwicht komt? Deze leden merken op dat het terugdringen

van de afhankelijkheid van subsidies alleen kan als dit gepaard gaat met minder regels en minder voorwaarden. Op welke wijze zou het GLB hier invulling aan moeten geven? Zij vragen hoe de Staatssecretaris wil bewerkstelligen dat met het terugdringen van grote steunbedragen ook de regelgeving wordt teruggedrongen.

De leden van de VVD-fractie merken op dat in de toelichting staat dat landbouwers tot nu toe onvoldoende in staat zijn geweest om de risico's die samenhangen met landbouwproductie en de agrarische markt goed te managen. De kennis van landbouwers over risicomanagement zal moeten worden vergroot, zo valt te lezen. Hoe gaat de Staatssecretaris ervoor zorgen dat deze kennis wordt vergroot? Welke stappen zullen hiertoe genomen worden?

De leden van de VVD-fractie constateren dat Nederland vraagt naar duidelijkheid rond mededinging en crisiskartel. Naar welke duidelijkheid is de Staatssecretaris op zoek?

De leden van de VVD-fractie stellen vast dat de Staatssecretaris als het gaat om te voldoen aan de hogere productienormen aangeeft dat landbouwers aan strengere voorschriften moeten voldoen zonder specifieke financiële steun en pleit voor bewustmakingscampagnes ter verhoging van de bereidheid van de consument om meer te betalen voor de naleving van strenge normen door boeren. Deze leden merken op dat het echter de realiteit is dat er jarenlang producten worden geïmporteerd waarbij de controles op hormonen, dierenwelzijn etc. niet op het niveau van de standaarden van de Europese Unie lagen. Hoe verhoudt zich dat tot het verhogen van wettelijke standaarden en de gevolgen ervan voor boeren en tuinders in Europa? Hoe wil de Staatssecretaris werken aan een gelijk speelveld en duidelijkheid voor de consument?

De leden van de VVD-fractie vragen waarom Nederland geen mening heeft over bosbeheer. Nederland levert een flinke bijdrage aan het GLB en daarmee is het ook relevant wat er op andere onderdelen gebeurt. Dit geldt ook voor vraag 28. Graag een reactie van de Staatssecretaris.

De leden van de VVD-fractie vragen of de Staatssecretaris heeft overwogen om een voorstel te doen voor het aanbrengen van een knip in het landbouwbeleid en plattelandsontwikkelingsbeleid. Zo nee, waarom niet? Zou dit kunnen leiden tot beter inzicht in de besteding van middelen en de controle daarop?

De leden van de VVD-fractie stellen dat een interne markt van wezenlijk belang is voor onze internationaal georiënteerde land- en tuinbouw. Hoe gaat de Staatssecretaris ervoor zorgen dat het gelijke speelveld voldoende geborgd gaat worden in het toekomstige GLB? De Staatssecretaris geeft aan de verworvenheden van de interne markt optimaal te willen benutten door voedsel daar te produceren waar de omstandigheden het meest gunstig zijn. Maar hoe zal dit gereguleerd worden? Hoe gaat de Staatssecretaris er voor zorgen dat onze Nederlandse koppositie wordt behouden, wordt versterkt en binnen het GLB wordt gewaardeerd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de voorgenomen reactie van het Ministerie van Economische Zaken op de consultatie van de Europese Commissie over modernisering en vereenvoudiging van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Hierover hebben deze leden nog enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie zijn het oneens met de gekozen uitdagingen bij de eerste vraag. Waarom heeft de Staatssecretaris niet aangegeven dat een redelijke levensstandaard voor landbouwers één van de belangrijkste uitdagingen is? Is de Staatssecretaris het met deze leden eens dat zonder boeren die een redelijk inkomen verdienen er ook geen investeringen gedaan kunnen worden in milieu en klimaat? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid om uw voorgenoemde reactie ten aanzien van deze vraag te wijzigen en wel aan te geven dat een redelijke levensstandaard voor landbouwers één van de belangrijkste uitdagingen is?

In het licht van vraag vijf vragen de leden van de CDA-fractie aan de Staatssecretaris om inzichtelijk te maken hoe het inkomen van boeren zich verhoudt met het gemiddeld inkomen in de Europese Unie. Zou de Staatssecretaris ook inzichtelijk kunnen maken hoe de risico's en de kapitaalintensiviteit ten opzichte van de opbrengsten van landbouwbedrijven zich verhoudt met andere bedrijfssectoren? Deze leden vragen de Staatssecretaris om aan te geven welke normen in welke landen buiten de EU strenger zijn. Kunt u kwantificeren in hoeverre de Europese regels minder streng dan de regels in andere landen?

De leden van de CDA-fractie vragen bij het antwoord op vraag zes waarom de Staatssecretaris «Financiële stimulansen / investeringsstimulansen / steun voor innovatie projecten» niet ziet als een belangrijke stimulus voor innovatie. Deze leden vragen bij het antwoord op vraag 15 waarom de Staatssecretaris niet kiest voor «landbouwers een redelijke levensstandaard bieden» en «onzekerheid op de markt aanpakken». Zijn dit niet voorwaarden voor een gezonde landbouwsector die voldoende en veilig voedsel voor redelijke prijzen voor de consument kan produceren?

De leden van de CDA-fractie vragen bij het antwoord op vraag 18 waarom de Staatssecretaris aangeeft dat «de voorziening van voedsel veiligstellen tegen redelijke prijzen voor de consument» in de eerste plaats op regionaal / lokaal niveau moet worden nagestreefd? Heeft de Europese Unie hier niet een grote rol in, bijvoorbeeld in de handelsrelaties met derde landen? En wordt het mededingingsrechtelijke kader dat in dienst staat van redelijke prijzen voor de consument niet op Europees niveau bepaald?

De leden van de CDA-fractie vragen bij vraag 24 hoe de Staatssecretaris kijkt naar de concurrentiepositie en levensstandaard van Europese boeren indien verplichte niveaus van productienormen worden verhoogd. Deze leden vragen bij vraag 31 waarom volgens de Staatssecretaris landbouwers niet meer keuze wil geven op het gebied van milieumaatregelen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de Nederlandse inbreng op consultatie van het Gemeenschappelijk Europees Landbouwbeleid (GLB). Deze leden zouden nog graag enkele vragen willen voorleggen.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn van mening dat het nieuwe GLB moet bijdragen aan een verduurzaming van de landbouw. Zij vragen dan ook wat de Staatssecretaris concreet bedoelt met «een groter deel van het GLB gericht inzetten op innovatie ten behoeve van verduurzaming». Zou de Staatssecretaris dat nader kunnen toelichten? Wat voor soort innovatie bedoelt de Staatssecretaris? Kunnen er een aantal voorbeelden gegeven worden? Betekent dit wat betreft de Staatssecretaris ook dat er een forse aanscherping van de vergroeningseisen komt? Is de Staatssecretaris het

met deze leden eens dat het vergroeningspercentage moet worden verhoogd van vijf naar zeven procent? Wil de Staatssecretaris pleiten dat het vergroeningspercentage Ecological Focus Area van het subsidiabel bouwland ook per collectief vast kan worden gesteld, zolang nationaal het percentage – in dit geval vijf procent – in totaal behaald wordt?

Deze leden constateren dat lidstaten vaak kiezen voor vergroeningsmaatregelen die maar een beperkte bijdrage leveren aan de verbetering van de biodiversiteit. Een voorbeeld zijn de vanggewassen in Nederland. Kan de Staatssecretaris aangeven wat de Nederlandse inzet is om te zorgen dat het nieuwe GLB niet alleen op papier duurzaam lijkt, maar daadwerkelijk bijdraagt aan verduurzaming van de landbouw? En hoe zou dit in de visie van de Staatssecretaris gemonitord moeten worden?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen daarnaast aan de Staatssecretaris hoe in de visie van de staatsecretaris duurzame koplopers in de landbouw moeten worden beloond en welke rol het GLB daarbij kan spelen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorgenomen reactie van het Ministerie van Economische Zaken op de consultatie van de Europese Commissie over modernisering en vereenvoudiging van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

De leden van de SP-fractie constateren dat Nederland in het verleden binnen Europa heeft gepleit voor afbouw van directe betalingen ten gunste van plattelandssteun. Deze leden merken op dat in de reactie afscheid genomen lijkt te zijn van het principe van plattelandssteun als Europees programma en alleen nog wordt ingezet op zaken als vergoedingen voor het bereiken van duurzame doelen. Klopt de interpretatie dat dit een vrij radicale koerswijziging met betrekking tot het verleden is?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de conceptreactie op de Europese consultatie over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Zij hebben enkele vragen en stellen enkele aanpassingen voor.

De leden van de SGP-fractie stellen vast dat het volgende kabinet met de definitieve standpuntbepaling van Nederland ten aanzien van de volgende GLB-periode komt. Is de Staatssecretaris bereid in zijn reactie op de Europese consultatie een groot voorbehoud te maken en aan te geven dat het volgende kabinet met een definitieve standpuntbepaling komt?

De leden van de SGP-fractie missen in de conceptreactie met name het belang van en de aandacht voor een goed verdienmodel voor agrarische bedrijven. Zo is het voor agrarische bedrijven zonder goed verdienmodel heel lastig om investeringen in milieu en dierenwelzijn te doen. Zonder een goed verdienmodel is het voor jonge boeren niet aantrekkelijk om een bedrijf over te nemen. De inkomensontwikkeling in de landbouw blijft sterk achter bij de rest van het bedrijfsleven. Een deel van de agrarische bedrijven zit onder de armoedegrens. Daarbij komt dat de eisen voor Nederlandse en Europese boerenbedrijven verder aangescherpt worden en dat boerenbedrijven verder op achterstand gezet worden ten opzichte van bedrijven buiten Europa. Deze leden vragen in dit verband of de Staatssecretaris de genoemde zorgen deelt. Ook vragen zij of de staatsecretaris deze zorgen wil meenemen in de Nederlandse inbreng.

De leden van de SGP-fractie constateren dat de Staatssecretaris stelt dat een robuuste marktgeoriënteerde concurrentiekrachtige sector ook zonder subsidies borg kan staan voor voldoende inkomen voor landbouwers. Hoe zou in de ogen van de Staatssecretaris een goede prijsvorming gerealiseerd moeten worden? Hoe zou de Staatssecretaris landbouwers in staat willen stellen om het aanbod effectief af te stemmen op de vraag? Gaat de Staatssecretaris inzetten op meer marktregulering?

Is de veronderstelling juist dat afschaffing van de inkomenssteun in verschillende sectoren voor veel bedrijven een enorme klap zal betekenen, omdat bedrijven weinig invloed hebben op de prijsvorming? Hoe weegt de Staatssecretaris dat?

De leden van de SGP-fractie vragen of Staatssecretaris de mening van deze leden deelt dat het niet zo mag zijn dat inkomenssteun afgebouwd wordt zonder dat de rest van het verdienmodel hierop aangepast wordt of kan worden (betere prijsvorming, ondersteuning risicomanagement, aanwezigheid van voldoende vangnetten)? Neemt de staatssecretaris dit mee in de Nederlandse inbreng?

De Staatssecretaris vindt dat het voorzien in redelijke inkomens van landbouwers voor zover dat niet uit de markt kan komen beter op regionaal of landelijk niveau belegd kan worden. Hoe groot is het risico dat verschillende landen nationaal de portemonnee trekken voor hun landbouwbedrijven en concurrentievervalsing optreedt? Moet dat niet juist voorkomen worden?

Is de Staatssecretaris bereid in de inbreng mee te nemen dat een goed verdienmodel voor landbouwbedrijven een belangrijke uitgangspunt moet zijn voor het GLB? Is de Staatssecretaris bereid in de inbreng mee te nemen dat het van belang is dat bij het afsluiten van internationale handelsverdragen rekening gehouden wordt met de positie van kwetsbare landbouwsectoren en dat het GLB hierop afgestemd wordt?

De leden van de SGP-fractie merken op dat in de conceptinbreng voor de consultatie wordt opgemerkt dat momenteel slechts 30% van het budget voor directe betalingen bestemd is voor gerichte betalingen met betrekking tot vergroening. Is de veronderstelling juist dat de vergroeningseisen de facto al voorwaarden zijn voor het krijgen van inkomenssteun?

De Staatssecretaris vindt dat 100% van de betalingen prestatiegericht moeten worden. De leden van de SGP-fractie constateren dat de Staatssecretaris voorbij gaat aan het belang van een vitale landbouwsector voor alle bedrijvigheid en economische activiteit in de sectoren en ketenschakels om de landbouw heen, voor beheer van het landschap en voor de leefbaarheid van het platteland. Is de Staatssecretaris bereid dit mee te nemen? Is hij tenminste bereid in de inbreng mee te nemen dat er een basisbetaling moet blijven?

De leden van de SGP-fractie stellen vast dat de Staatssecretaris schrijft dat Nederland om duidelijkheid vraagt rond mededinging en crisiskartels. Vanuit de Kamer is aangedrongen op verruiming van de mogelijkheden om met betrekking tot verduurzaming afspraken te maken. Ook de Minister van Economische Zaken heeft aangegeven in dit verband in te zetten op wijziging van de interpretatie die de Europese Commissie geeft aan de Europese mededingingsbepalingen, zodat er meer ruimte komt. Is de Staatssecretaris bereid in de conceptreactie deze inzet op verruiming van de mogelijkheden voor duurzaamheidsafspraken mee te nemen?

De leden van de SGP-fractie lezen dat de beantwoording van de consultatievragen is afgestemd met andere overheden, belanghebbenden, sectorvertegenwoordiging en niet-gouvernementele organisaties. Houdt

dit meer in dan alleen het op de hoogte stellen van deze organisaties? Is de toelichting op de consultatie-inbreng ook afgestemd?

II Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris